

II. DÜNYA SAVAŞI SONRASI İNGİLTERE’DE TOPLUMSAL HAYAT, SINIF SİSTEMİ ve YABANCILAŞMA

Oya BUHARA AYDOĞAN*, Ufuk EGE UYGUR**

Gönderim/Received: 25 Nisan/April 2017

Kabul/Accepted: 30 Mayıs/May 2017

Öz

Yirminci yüzyılda yaşanan en büyük olay; insanlık tarihini, dünya düzenini, toplumsal hayatı en çok etkileyen hatta ulusların yok olmasına, yeni devletlerin kurulmasına sebep olan II. Dünya Savaşıdır. Bu savaştan etkilenen ülkelerden bir de İngiltere’dir. Savaş, yeni bir dünya düzeni kurulmasına ve toplumsal hayatta köklü değişikliklere neden olmuştur. Bu çalışmada II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere’de sosyal-kültürel ortam, toplumsal değişim ve bu değişimin topluma yansımaları incelenecektir. II. Dünya Savaşı ardından İngiltere’deki mevcut sınıf sistemi alt üst olmuş, yeni hükümetin çıkarmış olduğu ‘refah devleti’, bir diğer adı ile ‘sosyal devlet’, yasaları ile toplumun her sınıfına eşit haklar verilmiştir. Ancak savaşın getirdiği yoksulluk, işsizlik gibi sorunları çözmede bu yasalar yetersiz kalmıştır. Sınıf sisteminin ortadan kalktığı, paranın değerinin arttığı, tüketiminin ön plana çıktığı bu yenedünya düzeninde toplumun yaşadığı hızlı değişim, belirsizlik ve gelecek kaygısı bireyde yabancılaşmaya neden olmuştur. Bu yabancılaşma toplumda, özellikle gençlerde isyanlara neden olmuş ‘öfkeli genç adam’ gibi toplumsal hareketlere neden olmuştur. Makalede II. Dünya Savaşı sonrası toplumsal değişiklikler açıklanarak, bu değişimlerin savaş öncesi mevcut sınıf sisteminde neden olduğu değişiklik açıklanacak ve bu değişimlerin toplumda yabancılaşmaya neden olduğu savunulacaktır. Çalışmada o dönemi anlatan çeşitli kaynaklar incelenerek, bu kaynaklardan elde edilen tarihi, sosyal durum hakkında bilgiler

* Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Doktora Programı | oyabuhara@hotmail.com

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, İngiliz Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

derlenerek aktarılmıştır. Bu bilgiler ışığında bu değişimlerin sınıf sisteminde değişime ve yabancılaşmaya neden olduğu savunulmaktadır. Yabancı kaynaklardan yapılan alıntılar tarafımdan Türkçeye çevrilmiştir.

Anahtar kelimeler: II: Dünya Savaşı, İngiltere, sınıf sistemi, refah devleti yasaları, yabancılaşma

Social Life in England after the Second World War

Abstract

One of the most important events occurred in the twentieth century that affected the history of humanity, world's order and social life, causing the disappearance of many nations and the emergence of many states, is the Second World War. England is one of the countries that was affected by this war. The war caused a new world order and many revolutions in the social life. In this essay, the sociocultural environment, social change and the effects of this change on the society in England after World War II will be studied. After the war, the current class system in England was abolished and new equal rights were given to all of the classes in society by the new laws of 'welfare State' legislated by the new government. But, these new rights were inefficient to solve the problems such as unemployment, and poverty caused by the war. In this new world order class system disappeared, money was appreciated and consumption stood out. This new change, vagueness and fear of the future gave rise to alienation of the individual. This alienation created rebels in the society, especially the youth rebelled, and new movements such as 'the angry young man' emerged. In this essay, social differences which are seen in England after World War II will be displayed and how these differences caused a huge change in the current class system will be explored, emphasizing the idea that these changes caused alienation in the society. In this study the social and historical condition of the period is gathered from various sources. In the light of these sources, this essay argues that these social changes caused class system destruction and alienation. All of the quotations taken from foreign sources have been translated into Turkish by the writer.

Key words: The Second World War, England, class system, welfare state policy, alienation

GİRİŞ

Bu çalışmada amaç II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere'de mevcut durumu ortaya koymak, savaştan toplumsal düzenin nasıl etkilendiğini, İngiltere'de var olan sınıf sisteminin savaşın etkisi ile nasıl değiştiğini göstermek, savaşın ardından yaşanan toplumsal değişimin toplumu nasıl etkilediğini

açıklamaktır. Çalışmada savaş sonrası yaşanan toplumsal değişimin özellikle de II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere’de değişen sosyal, kültürel, politik ve ekonomik düzeni göz önüne serilecektir. Bu makale ile savaş sonrası yaşanan toplumsal değişimin toplumda yabancılaşmaya neden olduğu fikri açıklanacaktır.

Toplum yıllardır sürdürdüğü düzeni kaybedip savaşın ardından oluşan yenedünya düzenine uyum sağlamak zorunda kalmıştır. Savaşın getirdiği gelecek kaygısı, belirsizlik, işsizlik, yoksulluk, barınma ve beslenme kaynaklarındaki yetersizlikler dönemin başlıca sorunlarıdır. Hükümetin çıkardığı toplumsal refah sağlamayı hedefleyen ‘sosyal devlet’ yasaları herkese eşit eğitim, barınma, iş, yoksulluk yardımı gibi sosyal haklar vererek halkın refah seviyesini arttırmaya çalışmıştır. Yeni yasalarla sınıf sistemi yıkılmıştır ancak bu sistemin etkileri toplum üzerinde devam etmektedir. Yasalar ile eğitim alma hakkını elde eden alt sınıf gençler, daha önce üst sınıfa ait olan ve üniversite eğitimi gerektiren meslekler edinmiş ve toplumda üst seviyelere ulaşmışlardır. Fakat toplum bu değişimi kolay kabullenemeyecektir. Değişimin sancuları toplumda köklerinden uzaklaşmaya ve bireyin hem kendisine hem topluma yabancılaşmasına neden olacaktır.

Çalışmada bahsi geçen değişimler kent ve kırsal olmak üzere tüm ülkede görülürken, sınıf sistemindeki değişimden özellikle alt sınıflar daha fazla etkilenmiştir.

II. Dünya Savaşı Sonrası İngiltere’de Toplumsal Değişimin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi

Savaş Sonrası Durum ve Sosyal Devlet Politikası

II. Dünya Savaşı esnasında İngiltere savaştan büyük zarar görmüş, yoğun bombardıman altında kalmış, pek çok vatandaşını savaşta kaybetmiş, orduya katılan gençlerin pek çoğu ülkesine dönememiş ya da ruhsal veya bedensel yaralarla ülkesine dönebilmiştir. Savaşın ardından ülkeye büyük bir yıkım hâkimdir. İngiltere’de yaşayan halkın büyük kısmı, bu savaştan fiziksel ve ruhsal olarak zarar görmüş, savaş öncesi sahip oldukları olanakları kaybetmişler, bu durumdan en fazla etkilenen ise alt sınıflardır. Bir an önce içinde bulunulan koşulların iyileştirilmesi gerektiğini savunan işçi partisi iktidara gelişiyle birlikte bazı önlemler almaya başladı. Sağlık, eğitim, işsizlik, barınma toplumda iyileştirilmesi gereken başlıca alanlardı. Bu nedenle de sosyal ve ekonomik reformların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. II. dünya savaşı sonrası pek çoğu batan ya da zarar eden

sanayi kuruluşlarını, örneğin kömür madenleri, tren yolları, demir-çelik sanayi ve İngiltere bankası, kamulaştırma kararı alındı, böylece sanayi de kamulaştırılarak halka açılmış oldu. Bu dönemde yapılan reformların en önemlisi 1946 yılında kabul edilen ve halkın tamamının bireysel ve toplumsal gereksinimlerinin sağlanmasını amaçlayan bir politika olarak Refah Devlet anlayışının yürürlüğe girmesi oldu. Dönemin en önemli problemlerinden biri sosyal güvenlik, sağlık hizmetleri, eğitim ve barınma olanaklarındaki eşitsizliği ve İşçi partisi yönetiminden Beveridge Rapor'u ile yapılan değişikliklerle tüm sosyal sınıfların gelir düzeyine bakılmaksızın bu olanaklardan devlet eliyle eşit olarak yararlanması hedeflenmiştir. Aşağıda verilen resimlerde İngiltere'de bu rapor ile verilen sosyal haklar görülmektedir (Resim 1, 2, 3). Tam istihdam sağlanarak işsizlik seviyesini düşürüp gelir düzeyini arttırmayı planlayan İşçi Partisi böylelikle savaş sonrası olumsuz koşullardan en çok etkilenen işçi sınıfının yaşam standartlarını yükselterek sosyal sınıflar arasındaki farklılıkları azaltmayı amaçlamıştır. Refah devleti sağlanması amacıyla öncelikle sağlık alanında reformlara gidildi. Milli Sağlık Servisinin kurulmasıyla üst sınıfların ekonomik güçleri sayesinde sahip oldukları sağlık hizmetleri toplumun tamamının ücretsiz olarak yararlanabileceği bir sistem halini aldı. Bir diğer önemli sorun ise barınma idi. Halkın pek çoğu savaş zamanı bombalamaları nedeniyle zarar gören evlerini terk etmek zorunda kalmıştı. Prefabrik evler ilk zamanlar bir çözüm olarak görünse de yetersiz hammadde sorununa rağmen betonarme binaların yapılması gerekliliği hükümetin en önemli sorunlarından biriydi. Ordu kamplarının kullanılması, prefabrik evler gibi geçici çözümlerin ardından bir milyona yakın ev inşa edildi. Kiralar devlet kontrolü altına alındı ve devlet desteği ile yoksul insanların ev sahibi olmaları kolaylaştırıldı (Resim 1). 1944 Butlar Kanunu ile eğitim kurumlarının ücretleri kaldırılarak on bir yıllık zorunlu eğitimin ardından yetenekli öğrencilerin maddi durumuna bakılmaksızın bir üst eğitim kurumuna geçişi sağlanmış oldu. Böylece çocuklar girdikleri yetenek sınavında başarılı oldukları takdirde üst sınıflara geçişlerini sağlayacak üniversite eğitimi ve doktorluk, avukatlık gibi mesleklere sahip olmalarını sağlayacak akademik liselere geçiş imkânı kazanmış oldular. Böylelikle işçi sınıfından gelen bir çocuk babasının mesleğini sürdürüp, aynı sınıf içerisinde kalmak yerine aldığı eğitim ve edindiği meslek sayesinde bir üst sınıfa geçebilir oldu. Böylece sınıflar arası hareket sağlanmış oldu. Ancak, tüm bu reformlara rağmen toplumda yaşanan değişiklikler huzursuzluklarında kaynağı haline gelmişti ve beraberinde pek çok sorunlar getirmiştir.

Resim 1. Landsbury Mahallesi yeniden yapılandırmanın öncesi ve sonrası (Addison, 1995:117).

Resim 2. Diş tedavisinde kat edilen gelişmeler, 1944 (Addison,1995:117).

Resim 3. Ücretsiz gözlük hizmeti, Şubat 1951 (Addison,1995:117).

Savaş Sonrası Toplumsal Değişiklikler ve Sınıf Sistemine Etkileri

II. Dünya Savaşı sonrası İngiliz toplumunda yaşanan başlıca değişikliklerden biri sınıf kavramında görülen değişikliktir. Savaş sonrası dönem anlatılmadan önce II. Dünya Savaşı öncesi İngiltere'de var olan sınıf sistemi şöyle özetlenebilir: İngiliz toplumuna Krallığın kuruluşundan itibaren sınıf sistemi hâkimdir. Bu sistemde toplum başlıca üç ana sınıfa ayrılır: üst sınıf (doğuştan kazanılmış bir sınıftır, soyluları ve zengin aileleri kapsar sonradan bu sınıfa geçiş mümkün değildir, yüksek öğrenim bu sınıfa aittir, bu sınıftan bireyler üst sınıf işler diye tabir edilebilecek yüksek öğrenim gerektiren işlere sahip olurlar ya da ailelerinden kalan büyük arazilere, servetlere ve çalışanlara sahiptirler), orta sınıf (İngiliz halkının çoğu bu sınıftandır, meslek sahibi orta gelir grubu, zanaatkar ve esnaflar bu gruptandır, sosyal haklardan kısmen yararlanırlar, ekonomik gücü olanlar yüksek öğrenimden yararlanabilir) ve alt sınıf (tarım işçileri, çiftçiler, maden ya da fabrika işçilerinden ve ailelerinden oluşur, çocukları da babalarının yerine aynı işlere devam ederler, sosyal haklardan en az yararlanan sınıftır, yüksek öğrenim hakları yoktur hatta temel eğitimi bile pek çoğu alamaz). Zamanla bu sınıf sistemi değişikliğe uğramıştır. Özellikle sanayi devrimi ardından işçi sınıfının giderek sayısının artması ile toplumda bu sınıf ön plana çıkmıştır, ancak sosyal ve ekonomik koşullarında hiçbir değişiklik olmamış ve bu dönemde de işçi sınıfı zor şartlar altında yaşamaktadır. Bu makalede ele alınan dönem olan II. Dünya Savaşı sonrasında ise sosyal devlet yasaları ile özellikle işçi sınıfının durumu iyileştirilmiş, verilen eşit haklar ile eğitim, sağlık, barınma gibi haklardan tüm sınıflar yararlanmaya başlamıştır. Böylece sınıflar arasında bulunan bariyerler ortadan kalkmış, savaş öncesine kadar hakim olan sınıf sistemi değişmek zorunda kalmıştır. Bunun başlıca nedeni eşit eğitim hakkı ile alt sınıftan gençlerin artık yükseköğrenime gidebilmesi, eskiden üst sınıfa ait olarak görülen meslekleri edinebilmesidir. Yeni nesil babalarının işini devam ettirmek zorunda kalmayarak yeni meslekler edinmiş sınıf atlamış olur.

Daha önceleri köylü çocukları, sanayi devrimi sonrası ise sayıları artan işçi sınıfı çocukları için sınıf atlamak mümkün değildi. Toplumsal kurallar, yaşam biçimi, giyim kuşam, konuşma tarzı, özellikle de eğitim ve meslek edinme sınıf sisteminin kurallarına göre toplumda sürdürülüyordu. Alt sınıflardan gelen bir çocuk yeterli ekonomik olanaklara sahip olmadığı için orta öğrenim, akademik yükseköğrenim gibi olanaklara hiçbir zaman sahip olamıyordu. Ancak bu sınıf sistemi II. Dünya Savaşı ile birlikte yıkılmıştır. Üst sınıf, orta sınıf ve işçi sınıfları arasında kesin çizgiler varken II. Dünya Savaşı ardından değişen ekonomik ve sosyal dengelerle bu çizgiler esnekleşerek, eğitim ve ya ekonomik güç ile bu sınıflar arasında hareket

etmek mümkün hale geldi. 20. yüzyıl'da sanayinin giderek gelişmesi ve teknolojik gelişmelerle yön değiştirmesi sonucu tamamen otomatikleşen fabrika sistemini "yeni sanayi devrimi" diye adlandırılan bu dönemde kendi koşullarını yarattı. Refah devleti ve tam istihdam politikalarıyla birlikte işçi sınıfı güç kazanıp, artan alım gücü ve şehir hayatıyla birlikte daha önceleri orta ve üst sınıflara ait olarak görülen olanaklardan yararlanma fırsatı buldu. 1944 Eğitim Hareketi ile de orta sınıftan ve işçi sınıfından belli bir oranda çocuklar başarılı oldukları takdirde ücretsiz olarak devlet ortaokullarında, akademik liselerde eğitim hakkı kazanmış oldu. Böylece bu alt sınıflardan çocuklar için üniversite eğitimi yoluyla sınıf atlama fırsatı da ortaya çıkmış oldu. Ancak sınıf sistemindeki bu hareketlilik hiçbir sınıfı mutlu edemedi: üst sınıflar mevcut yerini ve ayrıcalıklarını korumaya çalışırken, bir üst sınıfa yükselen işçi sınıfı ise üst sınıflarca dışlanmasından şikâyetçi idi. Bu nedenle her ne kadar sınıf sistemi esnekleşti denilse de İngiltere hala sınıf ayrımının hüküm sürdüğü bir ülkeydi.

Sınıf sistemine II. Dünya Savaşı'nın bir etkisi de İngiltere'nin savaş sonrası gelen askerlerle birlikte Amerikan kültürü ile tanışması olmuştur. Bilindiği üzere II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinde Amerika Birleşik Devletleri'nin müdahalesi etkili olmuş bununla birlikte tüm Avrupa'ya yayılan Amerikan askerleri gittikleri yerlere kendi kültürlerini de getirmişlerdir. Maurice Ashley *The People of England* adlı kitabının 'The Last War and After' bölümünde 1942-44 yılları arasında İngiltere'ye gelen Amerikan askerlerinin, savaş öncesi var olan İngiliz sınıf sistemine tamamen zıt olan, 'John patronu/efendisi kadar iyi' fikrini İngiltere'ye taşıdıklarını söylemektedir. Ayrıca ordu düzeninin etkisiyle yeteneği olan herhangi bir kişinin memur/ yönetici olarak yetiştirilebileceği fikrinin doğduğunu belirtmektedir (Ashley, 1982:182). Ashley'in bu fikirleri de II. Dünya Savaşı'nın sınıf sisteminin değişmesine neden olduğunu savunmaktadır. Benzer fikirlere Gary Day'in *Sınıf* (Class) adlı kitabında da rastlanmaktadır. Day'a göre "savaştan dönenler sınıf sisteminde hiyerarşinin bozulmasına büyük katkı sağlamıştır, bu durum sadece büyük bir sosyal kargaşa yaşamalarından değil aynı zamanda da savaşın onlara öğrettiklerinden kaynaklanmaktadır". (Day, 1988:166)

Sınıf ayrımının hala önemli olduğu II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere'sinde sınıf farklılıklarının göstergesi olan bazı unsurlar toplumsal hayattaki yerini korumaktaydı. Bunlardan en belirgin olanı kişilerin sahip olduğu mesleği idi. Eğer birey doktor, mühendis, akademisyen, avukat gibi akademik eğitim sonucu bir mesleğe sahipse orta sınıftan, beden işçisi ise alt sınıftandır anlamını taşıyordu. Bireylerin konuşma üslupları ve konuşmalarında kullandıkları güncel sosyal, kültürel, bilimsel ve edebi

kelimeler, seçtikleri konular, açık ve zaman zaman kibirli konuşma tarzları üst sınıflardan geldiklerini gösterirken, sade, doğal bir dille günlük hayata dair konulardan bahsetmek ise alt sınıflardan olmanın bir göstergesiydi. Kültürel etkinlikler, sosyal ortamlar ve bunlarda sergilenmesi gereken kalıplaşmış davranışlar da ait olunan sınıfın bir göstergesiydi. Diğer bir önemli gösterge de bireyin giydiği kıyafetti. Bir kişinin giyim tarzından mesleğini ve sosyal sınıfını anlamak güç değildi, orta ve üst sınıfın katıldığı sosyal ortamların kendine özgü giyim tarzlarının olduğu şüphesizdi. Ayrıca, üst ve orta sınıfın yaşadıkları ev, mobilyaları, yeme-içme düzenleri, okudukları kitaplar, katıldıkları etkinlikler, sinema, tiyatro, çay partileri vb. birer sınıf göstergesi olarak kabul edilirken, işçi sınıfı kendi çevresiyle sınırlı bir hayat sürmekteydi. Bu dönemde toplum üzerinde yapılan çalışmalarda toplumun bu sınıfsal değişimin farkında olduğu ve sınıfları belirleyen yukarıda bahsedilen göstergeler ışığında kendilerini sınıflandırdığı görülmektedir. Aşağıda verilen alıntıda toplum üzerinde 1963 yılında yapılan bir anket verilmiştir. Bu ankette bireylerden kendilerini yaşam koşullarına göre değerlendirmeleri istenmiştir ve böylece İngiltere'de savaş sonrasında sınıf sisteminde görülen değişim ortaya konulmuştur (Tablo 1).

“... 1963 yılında 2000'in üzerinde İngiliz yetişkin ile bir çalışma yapıldı ... bunlardan %96'sı kendilerini orta ya da işçi sınıfı olarak: %29 orta, %67 işçi sınıfı olarak sınıflandırdı. Sadece %1'i alt-orta sınıf olarak ve %1'i de üst- orta sınıf olarak sınıflandırdı, %1'i ise diğer seçeneğini seçti. Bu araştırmanın bir parçası olarak bireylere kendilerini neye göre sınıflandırdıkları soruldu. Başlıca ayırt edici etken olarak karşımıza 'meslek' çıktı. Orta sınıf, bizleri şaşırtmayarak, beyaz yakalı, vasıflı, profesyonel ya da kendi işine sahip olanlar çıktı. Aynı zamanda, eğitim, gelir, beslenme, tüketim araçları da sınıfları ayıran unsurlar olarak görülmüyordu. Araştırmalar ışığında, bu sınıflandırmalar ekseninde yedi bölüme ayrılan yeni bir sınıf sisteminin ortaya çıktığı ortaya atıldı.” (Johns, 1965: 105)

Tablo 1. Sınıf sistemi (Johns, 1965:105).

Sınıf 1. Üst yönetim ya da profesyonel
Sınıf 2. Alt yönetim ya da yönetici
Sınıf 3. Vasıflı ya da işçi hariç yönetici
Sınıf 4. Alt grup işçi hariç
Sınıf 5. Vasıflı işçisi
Sınıf 6. Vasıfsız işçi
Sınıf 7. Kalanlar

Görüldüğü gibi eski sınıf sisteminin yerini yeni bir sınıf sistemi almıştır. Bu sefer kişi ailesinden geldiği sınıf ile hayatına devam etmek zorunda değildir. Bunun yerine eğitim, meslek, ekonomik güç gibi kazanımları ile kendi sınıfını belirler ve artık ait olduğu sınıfın belirlediği koşullara uygun yaşamalıdır. Yapılan ankette de görüldüğü gibi bireyler sınıfları belirleyen unsurların farkındadır ve II. Dünya Savaşı sonrasında birey kendi sınıfını belirlemek için çalışmak zorundadır. Sınıf atlamasına rağmen köklerinden kopamayan birey için var olan sınıfsal farklılıklar aşılması gereken birer engel durumundadır. Uyum sağlamakta güçlük çeken birey ne geldiği sınıfa ne de yükseldiği sınıfa ait olamaz.

Sınıf Sisteminin Değişimi ve Toplumda Yabancılaşmaya Etkisi

II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere’de de yaşanan gelişmelerle sınıf bilincinde köklü değişiklikler olmuş ve bu değişim toplumda yabancılaşmaya neden olmuştur. Çalışmanın bu bölümünde İngiltere’de sınıf sistemi ve sistemin savaş sonrası geçirdiği değişim açıklanarak bu değişimin toplumda yabancılaşmaya neden olduğu fikri açıklanacaktır.

Disiplinler arası bir konu olan yabancılaşma konusu yüzyıllardır araştırmacıların ilgisini çeken ve sosyoloji, psikoloji, edebiyat gibi pek çok alanda üzerinde çalışılan bir kavram olarak yer almıştır. Çeşitli düşünürler kendi dönemleri içinde yabancılaşma kavramını farklı açılardan ele alarak yaşadıkları dönem ve toplumlarda yabancılaşmaya neden olan etmenler ve sonuçları üzerinde durmuşlardır. İngiliz edebiyatı çalışmalarında ise 19. ve

20. yüzyıllarda yabancılaşma kavramının belirgin şekilde ele alındığını görmekteyiz. Prof Dr. Ufuk Ege Uygur’un da ‘Batı Kültüründe Yabancılaşma Kuramları ve David Storey’in Romanlarında Yabancılaşma Teması’ çalışmasında açıkladığı üzere:

“19. Yüzyılda, İngiltere’de kendini gösteren Endüstri Devrimi ve makinenin üretimde kullanılması sonucu insanlar üzerinde ortaya çıkan olumsuz sonuçlar bunda etken olabilir. Bu sonuçlar ise insanın makinenin egemenliği altına girerek kendi özünü yitirmesidir. Makinenin getirdiği toplumsal üretim düzeniyle, bireysel düzey arasındaki çelişki kişiyi tedirgin eder ve bireyin yavaş yavaş kişiliğini yitirmesine, topluma yabancılaşmasına ve bunalma düşmesine yol açar.” (Ege, 2000)

Makineleşmenin öneminin ve yerinin sanayide giderek artmasıyla birlikte işçiler de giderek önem kaybetmektedir. 20. Yüzyılda daha da artan makineleşme işçinin durumunu daha da zor hale getirirken II. Dünya Savaşı sonrası yaşanan toplumsal değişim ve bunalımlı yıllar yabancılaşma kavramını oldukça ön plana çıkarmıştır. “Özellikle yüzyılın ilk yarısında köklerinden kopmuş, güvenini yitirmiş, topluma yabancılaşmış, mutsuz, huzursuz insanlar varlıklarını dile getirebilmek için yabancılaşma söylemine devam etmiş ve 19. yüzyıl felsefesini benimsemişlerdir.” (Ege, 2000). Özellikle de II. Dünya Savaşının ardından bu bunalımlı yılları yaşayan orta sınıf ve işçi sınıfı genç kuşağı yabancılaşma söyleminden en çok etkilenen kesim olmuştur.

Toplumda sınıflar arası hareket olanağı bireyde başarı için bireyciliği arttırarak sınıf bilincini azalttı. İşçi sınıfının ekonomik gücü arttıkça aralarındaki dayanışma azaldı ve bireysel yaşam ön plana çıktı. Böylece politik bilinç ve kültürel kimliğini yitirmiş, ekonomik güç ve sınıf atlama çabası içinde olan yeni bir nesil ortaya çıktı. Doğdukları, köklerinin ait olduğu sosyal sınıftan kopan, bir üst sınıfa yükselen ve ya yükselmeye çalışan ancak burada da kabul görmeyen bu nesil kimlik problemleri yaşamaya ve giderek toplumdan uzaklaşmaya, yabancılaşmaya başladı. Sahip olunan eşyaların ve yaşam biçiminin bir statü göstergesi haline geldiği bu dönemde, tüketim, sahip olunan eşyalar büyük önem kazandı ve bireyler sahip oldukları maddi nesnelere çevresinde dönen maddesel bir hayat yaşamaya başladılar. Böylece birey daha yalnız, izole bir yaşama hapsoldü.

Yeni düzen ve savaş sonrası şartlardan memnun olmayan toplumda, özellikle gençler arasında, mevcut düzene karşı reaksiyonlar gelişmeye başladı. Bunlardan ilki giyim tarzları, yaşam biçimleri ve müzikleriyle sınıf

sistemine, tüketim odaklı toplum düzenine karşı çıkan, özgürlüğü savunan rock'n'roll akımıydı. Ne yazık ki savaş döneminde yetişen 'teddy çocuklar' diye bilinen bu gençler ayaklanma hareketleri ve şiddet gösterileri ile şiddetin sembolü haline geldiler. Kendilerini mevcut sosyal düzenin bir parçası olarak görmeyen bu gençler giderek topluma yabancılaştı.

Bir diğer protesto biçimi de, aynı zamanda edebi bir akım olarak da gelişen, 'öfkeli genç adam' diye bilinen İngiltere'de toplumsal hayatın yeni düzenine, savaş sonrası yaşam koşullarına karşı öfkeli ve isyankâr bir tutum sergileyen harekettir. Bu hareket 1950'ler İngiltere'sinde edebiyatta yansımalarını bulmuş ve gençlerin isyanını anlatan bir grup yazar, özellikle John Wain, John Osborne, bu akımın başını çekmiştir. Bu yazarların kahramanlarının öfkeli tavırları, sınıflar arasında sıkışmışlığı, topluma yabancılaşmayı ve dünyaya öfkeli bakış açılarını göstermiş; içinde buldukları hareket artık 'öfkeli genç adam' adıyla iyice bütünleşmişti. Yaşadıkları topluma yabancılaşan, köklerinden uzaklaşan bu gençlerin öfkelerini, isyanlarını anlattıkları bu hareket II. Dünya Savaşı sonrası İngiltere'de toplumsal hayatı, toplumda görülen yabancılaşmayı anlatan başlıca akımlardan biri olmuştur.

II. Dünya Savaşının getirmiş olduğu huzursuzluk, gelecek kaygısı, köklerinden uzaklaşma, aile bağlarının azalması, bireyler arası yarışın artması, sınıf atlama mücadelesi ve kendini yeni sınıfına kabul ettirme çabası, ekonomik güçlükler ve para kazanma isteğinin artması bu dönemde birey üzerinde baskı yaratmış, bireyi bu rekabet ortamının içinde yalnızlaştırmış ve toplumda yabancılaşmaya neden olmuştur.

Sonuç

Sonuç olarak, II. Dünya savaşı sonrasında toplumsal düzenin tamamen değiştiği, İngiltere'de sınıf sisteminin yıkıldığı, savaş ortamının gelecek kaygısı, belirsizlik, toplumsal değerlerde yozlaşma, yoksulluk, işsizlik gibi sorunlar yarattığı görülmektedir. Kurulduğundan beri İngiltere'de mevcut olan sınıf sistemi savaş sonrasında değişmiştir. Herkesin belirli bir sınıfa ait olarak doğduğu ve sınıfını değiştiremediği, sınıf atlamanın mümkün olmadığı, kesin çizgilerle belirlenmiş bu sistem artık savaş sonrasında yıkılmıştır. Çıkarılan sosyal devlet yasaları ile her kesimden gençler eğitim hakkı elde etmiş böylece ait oldukları sınıfı kendileri belirlemiştir. Ancak, alınan önlemler, çıkarılan sosyal devlet yasaları ve toplumda görülen değişimlere rağmen toplum istenilen refah düzeyini yakalayamamış, yaşanan değişim ve zor günler bireyi toplumdaki yabancılaştırmış, yalnızlaştırmıştır. Köklerinden uzaklaşan birey, özellikle de genç nesil,

giderek topluma yabancılaşmıştır. Savaş sonrası toplum hayatında görülen köklü değişikliklerin bireyleri, özellikle de dönemin gençlerini, giderek daha umutsuz ve çaresiz bir hale getirdiği, köklerini kaybedip yeni düzene uyum sağlayamayan, sınıflar arasında sıkışan bu neslin giderek toplumdan uzaklaştığı, kimlik sorunları yaşadığı ve içinde bulunduğu topluma yabancılaştığı görülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abercrombie, N. ve Warde, A. (1994). *Contemporary British Society*, 2nd Ed. Cambridge: Polity.
- Addison, P. (1995). *Now the War is Over: A Social History of Britain 1945-1951*, London:
- Ashley, M. (1982). *Ashley, The People of England: a short social and economic history*, Luisiana: Louisiana State university Press.
- Ashley, M. (1982). *The people of England, a Short Social and Economic History*, Clarendon.
- Cornwell, R.D. (1969). *World History in the Twentieth Century*, London: Longmans.
- Day, G. (1988). *Class*, London and Newyork, Routledge.
- Ege, U. (2000). *Batı Kültüründe Yabancılaşma Kuramları ve David Storey'in Romanlarında Yabancılaşma Teması*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Yayınları.
- Goldthorpe, J.H. (1987). *Social Mobility and Class Structure in Modern Britain*, Oxford:
- Hall, C. (2009). *At Home with the Empire: Metropolitan Culture and the Imperial World*, Cambridge: Cambridge University Press.
- Hopkins, E. (1991). *The Rise and Decline of the English Working Class 1918-1990*, New York: St. Martin's Publishing.
- Jones, K. (1991). *The Making of Social Policy in Britain*, Athlone Press.
- Lowe, R. (1993). *The Welfare State in Britain since 1945*, The USA: Macmillan Press.
- Luisinana: Luisiana State University Press.
- Obelkevich, J. ve Catterall, P. (Ed.) (1994) *Understanding Post War British Society*, London, Newyork: Routledge.
- York, R.A. (2000). *The Rules of Time: Time and Rhythm in the 20th Century Novel*, The USA: Fairleigh Dickenson University Press.

